

YkemaNieuws

Familiewapen Ykema/Ijkema

Nieuwsbrief
Van de
Commissie stamboomonderzoek
Familie Ykema/Ijkema
(Wymbritseradeel)

Nieuwsbrief nr. **3**

datum: **December 2001**

1. Van de commissie

Bij het verschijnen van de eerste YkemaNieuws was het alweer bijna een jaar geleden dat de denkbeeldige drempel van 20ste naar de 21ste eeuw werd genomen. Nu YN. nr. 3 op stapel staat, moet er alweer een hindernis en nu een echte, genomen worden. Namelijk de omschakeling van de gulden naar de euro. Vooral de ouderen onder ons zullen aan deze ingrijpende cultuuromslag in onze portemonnaie, zeker in het begin, erg moeten wennen. Ook het abonnement op YkemaNieuws zal volgend jaar in euro's moeten worden betaald. In de vergadering van de Commissie Ykema op 22 oktober 2001 zijn de nieuwe abonnementskosten voor het abonnementsjaar 2002/2003, bepaald op 2.5 euro. Inderdaad al weer zo'n vermaledijde euro prijsverhoging waar de Consumentenbond terecht tegen ageert. Niettemin zijn we er van overtuigd dat deze geringe verhoging op de lage abonnementskosten bij onze YkemaNieuws lezers niet tot afzeggingen zal leiden. Met dit rotsvaste vertrouwen in de familietrouw van de Ykema's wensen we jullie in deze ongewisse tijden, gezellige kerstdagen en een gelukkig 2002.

2. Over toeval gesproken

Wanneer je bezig bent de stamboom van je familie uit te zoeken, kom je regelmatig voor onverwachte verrassingen te staan. Zo hebben wij in onze nieuwsbrief van december 2000 de ontdekking van enkele graven van voorouders onder de vloer van de kerk in Westhem vermeld, die dank zij restauratiewerkzaamheden aan de kerk tevoorschijn kwamen.

Als Commissie Ykema bezochten wij in 1998 een boerderij bij Blauwhuis, die in ooit door een Ykema is gebouwd in het begin van de 19^e eeuw. Deze boerderij heet 'Senserhuis'. De boerderij werd in 1837 door de weduwe van Yke Theodorus Ykema verkocht aan Ysbrand Klazes Galema. Dit bracht in die tijd de nodige commotie teweeg, omdat de betreffende familie Galema katholiek was en de Ykema's van protestantse huize waren.

Kennissen van ons uit Waalre, Jan en Margriet Galama belden ons op een dag en vertelden dat ze naar een familie - reünie in Joure gingen en daarna bij ons langs zouden komen.

Toen ze hier bij ons in Glimmen arriveerden, vertelden ze dat tijdens de reünie, waar zo'n 200 aanwezigen waren, hun familieboek met stamboom werd uitgereikt. Een mooi, ingebonden boek met veel foto's en anekdotes. Jan liet het mij zien en ik bladerde het door, waarbij mijn oog viel op een foto van een boerderij die mij bekend voorkwam. De tekst die bij de foto stond maakte al snel duidelijk waarom. Het was een foto van Senserhuis en in de tekst stond, dat de boerderij in 1837 was gekocht van de familie Ykema. Jan en Margriet waren stomverbaasd.

Overigens gaat hun familieboek over zowel de voorouders met de naam GALAMA als met de naam GALEMA. Dit omdat in het verleden in gemeenteregisters vaak fouten en verschrijvingen voorkwamen en het toch om een en dezelfde familie ging.

Daarom kijken wij met onze stamboom zowel naar voorouders met de naam YKEMA als met de naam IJKEMA.

Rely Ykema

3. Wat meer over de boerderij 'Senserhuis'.

De door Rely genoemde boerderij 'Senserhuis' aan de Hemdijk bij Blauwhuis, tussen Blauwhuis en Tjerkwerd (dorpjes ca 3 km. ten zuiden van de snelweg Sneek – Bolsward), noemden we in YkemaNieuws nr.2 al in verband met het Ykema familiewapen. Op 29 juni 1998 bracht de 'Commissie Ykema' een bezoek aan deze monumentale boerderij, die nog praktisch geheel in zijn oorspronkelijke staat verkeert.

De boerenplaats, die van het kop -hals -romp type is, werd in 1805 gebouwd in opdracht van **Yke Theodorus Ykema (1757-1822)**. Het gezin van Yke Theodorus en **Geertje Eeltjes Bangma (1764-1840)** verhuisde in 1806 van de huurboerderij Westhem, nr.1, naar deze monumentale nieuwbouw, behorende onder Tjerkwerd, nr. 40. Op deze boerderij werd in 1808 het dertiende kind van het gezin geboren. Een zoon: **Lolke Ykes Ykema (1808-1866)**. In 1810 kwam Geertjes' veertiende! en laatste kind: zoon **Marten Ykes Ykema (1810-1868)** er ter wereld. Lolke was de grootvader van mijn grootvader Lolke Ykema. Commissielid Marten Ykema stamt in directe lijn af van genoemde Marten. De eerste steen werd op 9 juli 1805 gelegd door een ouder broertje van Lolke en Marten, de op die datum 10 jarige **Okke Ykes Ykema (1795-1829)**. Hieraan herinnert een in de voorgevel gemetselde gedenksteen met de volgende tekst:

*Den 9 Julij 1805 Okke IJkema
Oud tien Jaar heeft hier
Geleid den Grondsteen in't
Verband, daarop schoud dit
Huis op hoop een vaste Stand*

In 1798 was de eerdere, oude boerenplaats en de landerijen voor 4/6 deel eigendom van Theodorus. In 1818 was dit van de nieuwe boerderij en de landerijen voor 5/6 deel het geval. Voor 1798 waren **Ocke Eeltjes Bangma Wed.** en **Jan Ockes Bangma** eigenaar van deze plaats. Vermoedelijk heeft Yke Theodorus de boerderij met landerijen dus gekocht van de familie van Geertje. Reeds in 1640 wordt een mogelijke voorvader van Geertjes' kant een **Eling Douues Bangama** genoemd als mede eigenaar en gebruiker van deze zathe aan de boorden van de in 1633 drooggelegde Sensmeer.

In 1821 zijn Yke Theodorus en Geertje gaan rentenieren in Bolsward, waar Yke al in 1822 overleed. Zijn weduwe heeft in 1837 de boerderij verkocht aan **Ysbrand Klazes Galema**, een welgestelde katholieke herenboer uit Bolsward. Deze grootgrondbezitter was op een gegeven ogenblik eigenaar van 13 kapitale boerderijen in de Zuidwesthoek van Friesland. Sinds de koop in 1837 is de boerderij eigendom van de familie Galama/Galema. De huidige bewoners zijn het gezin van Pieter Galama en echtgenote en hun vier kinderen.

Over de reden van de verkoop zijn de meningen verdeeld. Een onbekende bron vermeldt de overstroming van 1825, waardoor veel Friese boeren in financiële problemen kwamen, als oorzaak. Het Galema familieboek geeft een boedelscheiding op verzoek van de Ykema erfgenamen als reden. Een akte daarvan zijn we niet tegengekomen. Uit stukken, opgemaakt door notaris Kuiper uit Bolsward, kan wel de conclusie worden getrokken dat weduwe Geertje slordig met haar vermogen omsprong.

De definitieve publieke verkoop van de boerderij en de landerijen vond plaats op 25 mei 1837 voor een bedrag van f. 32.103. Op 11 mei was de boerderij provisioneel gekocht door ---- **Theodorus Ykes Ykema! (1783-,1844)**, de oudste zoon van Geertje. Het bod van Ysbrand Klazes zou volgens de overlevering eerst enkele guldens en daarna in één keer een tientje hoger zijn geweest. Daar bleef het bij en was hij de hoogste bidder. Theodorus Ykes heeft zodoende persoonlijk waarschijnlijk 2% strijkgeld, is 642 gulden aan de verkoop overgehouden. Het is voor de protestantse Ykema's in het licht van de tijd, vermoedelijk toch een pijnlijke aangelegenheid geweest dat de boerderij in katholieke handen overging.

Het mysterie van de wandschilderijen.

In de kop van de boerderij zijn achterelkaar twee kamers. De kamers zijn door Pieter Galema zelf zoveel mogelijk in de oorspronkelijke stijl teruggebracht en beschilderd. Een geweldig karwei. In de eerste kamer is een schouw met de originele tegels van 1806 met boerenmotieven.

In de voorste opkamer bevindt zich boven de schouw met tegels van latere datum, een wandschilderij op hout geschilderd in de stijl van de oude Hollandse Meesters. Het is een bijbels tafereel, voorstellende Ezau, die voor een schotel linzenmoes zijn eerste geboorterecht verkoopt aan zijn jongere broer Jacob. (Genesis 25:33).

Het is niet onwaarschijnlijk dat de Ykema's dit schilderij bij nieuwbouw hebben laten aanbrengen. In het begin van de negentiende eeuw is er een periode geweest dat het mode was om als versiering een of meer reproducties van een oude meester in de woonkamer te hangen.

Het schilderij kan een symbolisch betekenis hebben, die slaat op afspraken die gemaakt kunnen zijn aangaande latere erfopvolging. Maar het blijft gissen. De huidige eigenaar/bewoner van de boerderij, Pieter Galama heeft het schilderij, dat zwaar beschadigd was, laten restaureren. Het ziet er nu weer prachtig uit. In de schouw is een spreuk te lezen: *'Ik zaai en ploeg naar mijn verstand. De zegen komt van hoger hand'*.

Er heeft in de opkamer nog een tweede schilderij gehangen. De toestand daarvan was in 1998 zodanig slecht dat het nodig aan restauratie toe was en daarom voorlopig was opgeborgen. Ook dit schilderij stelt een bijbels tafereel voor: Jezus en de tollenaars (Lukas 15: 1) . Mocht ook dit schilderij door Yke Theodorus zijn aangebracht, dan is de symboliek hiervan wel te verklaren. Net als drie generaties Ykema voor hem, was Yke Theodorus Ykema ontvanger der belastingen, een functie die respect afdwong, maar de betrokken functionaris niet geliefd gemaakt zal hebben en hem misschien ook wel een geïsoleerde positie bezorgde.

Cor Bakker.

Schriftelijke bronnen: floerenregisters Tjerkwerd, Westhem; Kerkelijk archief Westhem/Wolsum attestatie; Stukken Notaris Kuiper, Bolsward. Allen in het Ryksargyf te Leeuwarden. Verder: Prekadastrale Atlas fan Fryslân, diel 10, Tsjerkwert; Familieboek Galema, Galama. Ykemastamboom.

Sensierhuis bij Blauwhuis (foto Gyb de Boer).

4. Een geleerde zonderling in de actualiteit

In Friesland wordt dit jaar herdacht dat het 125 jaar is geleden dat de wetenschappelijke, op de Klassieken gerichte **Buma**-bibliotheek werd gesticht. Dit gebeurt naast een aantal andere activiteiten, in de eerste plaats door het inrichten van een tentoonstelling in de Provinciale Bibliotheek te Leeuwarden. De grondlegger van deze bibliotheek, die een van de fijnste klassieke bibliotheken van Nederland wordt genoemd, was **Dr. Lieuwe Annes Buma** (1796-1876).

Deze Lieuwe was een kleinzoon van **Sypertie Ykes Ykema (1720-1768)**, de oudste dochter van **Yke Johannes Ykema (1680-1751)** en **Trijntje Grotius (1688-1768)**. Yke Johannes is gemeenschappelijk voorvader van alle Wymbrits Ykema's. Sypertie is de zuster van de stamvaders van de **Johannes-, Harmen- en Theodorustak**. Zij trouwde met **Sytze Sytzes (1712-1798)**, landbouwer te Smallebrugge een buurtschap, zuidelijk van Sneek in de buurt van Hommerts. Beiden zijn begraven op het familiekerkhof van de **Buma's** te Smallebrugge. Het kerkhof is voorzien van een klokkenstoel. De beide echtelieden hebben daar een gezamenlijke, zeer bijzondere grafsteen in de vorm van een vierkante grenspaal.

Sypertie en Sytze hadden een dochter, die zich **Trijntje Sytzes Ykema (1761-1837)** noemde. Zij trouwde met **Anne Lieuwes Buma (1758-1832)**. Deze Anne moet een ondernemend man zijn geweest. Hij was eerst boer, maar vergaarde later een fortuin als kapitein/reder van het schip 'De *Vigelante*', waarmee hij vanuit Workum op de Middellandse Zee voer. Hij vestigde zich daarna in 1803 met zijn gezin in Makkum, alwaar hij in 1801 eigenaar was geworden van de papiermolen 'Het springend Hert'. De familie bewoonde een patriciërswooning 'Sloterdyckhuis' genaamd..

Anne en Trijntje kregen vier kinderen:

1. en 2. De tweeling **Sybertje Ykema Buma (1790- 1863)** en **Sytze Sytzes Buma (1790-1865)**
3. **Lieuwe Annes Buma (1796-1876)**, voornoemd, de grondlegger van de Buma- bibliotheek.
4. **Johannes Ykema Annes Buma (1801-1868)**.

Zoals is aangegeven op de grafstenen van het familiegraf te Smallebrugge.

Alle vier de kinderen bleven ongetrouwd en woonden eerst samen met hun ouders en nadat vader Anne in 1833 en de moeder Trijntje in 1837 was overleden, tot hun dood in Sloterdyckhuis.

Lieuwe Annes, die in Woudsend is geboren, studeerde letteren en wijsbegeerte in Parijs, Kampen, Groningen en Leiden. In 1816 promoveerde hij als 20 jarige, te Leiden, op een proefschrift over Griekse en Romeinse schrijvers uit de Oudheid. Na een niet afgemaakte studie Rechten keerde de nog jonge geleerde terug naar de ouderlijke woning te Makkum. Als langst levend familielid bleef hij daar wonen tot ook hij in 1876 overleed en te Smallebrugge in het familiegraf bij de anderen begraven werd.

Wetenschappelijke publicaties van zijn hand, behalve zijn proefschrift, zijn niet bekend. Vermoedelijk leidde Lieuwe Annes een geïsoleerd leven, dat overging in eenzaamheid toen hij als langstlevende van het gezin alleen achterbleef nadat zijn broers en zuster overleden waren. Waarschijnlijk begroef hij zich daarna op Sloterdyckhuis, als een echte kamergeleerde, in zijn wetenschappelijke boeken. De weinige contacten met zijn dorpsgenoten beperkten zich tot de hoogst noodzakelijke. Deze houding, en zijn manier van leven bezorgden hem in Makkum de bijnaam: 'gekke Buma'.

Het moet een merkwaardige familie zijn geweest daar in Sloterdyckhuis te Makkum. Vader Anne, moeder Trijntje en hun vier volwassen vrijgezellen kinderen. Ze moeten het wel erg goed met elkaar hebben kunnen vinden, om in een dergelijk innig en langdurig gezinsverband te kunnen leven tot de dood er op volgt.

Toen Lieuwe overleed in 1876 liet hij een deel van zijn vermogen, een bedrag van 100.000 gulden, na aan de provincie Friesland met de verplichting tot het stichten en in stand houden van een openbare bibliotheek op het gebied der Griekse en Romeinse taal- en letterkunde. Met de aankoop van een deel van het boekenbezit van Lieuwe Annes Buma werd het fundament gelegd voor de Buma- bibliotheek, die is ondergebracht bij de Provinciale Bibliotheek van Friesland te Leeuwarden.

Verder bepaalde hij dat de opbrengst van de landerijen, die hij bij Smallebrugge bezat, benut moest worden voor het bekostigen van de studie van minvermogende studenten, met als voorwaarde dat ze Fries moesten zijn en geen Theologie! mochten gaan studeren. Ook zou van deze opbrengst het onderhoud van het Buma- kerkhof moeten worden bekostigd. Dat dit laatste er bij in schiet, bleek toen de Commissie in 1998 een bezoek aan het kerkhof bracht en het geheel een verwaarloosde indruk maakte.

Uit de tekst op de stenen van het familiegraf blijkt dat twee van de kinderen Buma: **Sybertje Ykema Buma** en **Johannes Ykema Annes Buma** de dubbele familienaam **Ykema Buma** hebben aangenomen. Jammer, uit Ykema oogpunt bekeken, dat Lieuwe deze toch wel stijlvolle uitbreiding van zijn familienaam achterwege heeft gelaten. Ykema Buma- bibliotheek. Het had helemaal niet slecht geklonken!
CB.

Bronnen: Buma, J.T. De Buma's van Jutrijp-Hommerts. Gens Nostra, Jaargang XXX. P.33-38 en p.69-73.
Kalma, J.J.: Lieuwe Annes Buma (1796-1876). In: Dit Wienen ek Friezen. Diel 5. p56-61.
Fryske Akademy, Ljouwert 1974. Leeuwarder Courant 30 juli 1998. Idem 16 oktober 2001. Ykema stamboom.

5. Diversen

Belangrijke adressen:

Rely (Aurelius) Ykema. Voorzitter. Zuidlaarderweg 12, 9756 CH Glimmen t. 050-4062727. E-mail a.j.ykema@hccnet.nl

Marten E.Ykema: Pen.meester, admin. Jordaensstr. 5 6717 RK Ede. tel.:0318-635572.e-mail commissie@ykema.myweb.nl Ykema website: www.ykema.myweb.nl.

Abonnement YkemaNieuws: **Giro: 963274309** tnv. Ykema M.E. Ede. Onder vermelding van: "YkemaNieuws".

Cor Bakker. Secretaris. Redactie YkemaNieuws Geffenstraat 3, 6844 HB Arnhem. Tel. 026-3814234 Email corn.bakker@freeler.nl